

عوامل ترغیب کننده شرکت در نماز جماعت از دیدگاه دانشجویان و کارکنان دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی در سال ۱۳۸۹

علی انصاری^{۱*}، رضا وزیری نژاد^۲، غلامرضا رفیعی^۳، حجه الاسلام شمس الدین دیانی^۴، طیبه نگاهبان^۵

تاریخ دریافت: ۹۱/۵/۲۵

تاریخ پذیرش: ۹۱/۷/۲۰

خلاصه

زمینه و هدف: نتایج مطالعات نشان می‌دهد که نماز جماعت دارای کارکردهای متعدد فردی، اجتماعی، سیاسی، روان شناختی و... است. در این پژوهش سعی شد عوامل ترغیب کننده شرکت در نماز جماعت در بین دانشجویان و کارکنان بررسی گردد تا ضمن کسب اطلاعات لازم و مشخص شدن عوامل ترغیب کننده شرکت در نماز جماعت، نسبت به افزایش این عوامل و رونق بخشی بیشتر به این فریضه الهی، گام برداریم.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه توصیفی، جمعیت مورد بررسی شامل کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل و کارکنان دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی در سال ۱۳۸۹ و نمونه پژوهش شامل ۲۵۲ نفر دانشجو و کارمند بود که به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، دو پرسشنامه در خصوص اطلاعات دموگرافیک و عوامل ترغیب کننده شرکت در نماز جماعت بود که روایی و پایایی آن مورد تأیید می‌باشد. داده‌ها توسط نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ و آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: از ۲۵۲ نفر شرکت کننده در این طرح، ۲۱۶ نفر دانشجو و ۳۶ نفر کارمند بودند. از بین دانشجویان، ۷۸/۲٪ و از بین کارکنان، ۶۹/۴٪ مؤنث بودند. اغلب دانشجویان و کارکنان دانشکده، به مرتب برگزار شدن نماز جماعت، در دسترس بودن وضوخانه و سرویس بهداشتی مناسب و تمیز، پخش اذان به موقع از بلندگو، رعایت بهداشت نمازخانه، رعایت بهداشت نمازگزاران و ... اشاره نموده بودند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش، دانشکده‌ها باید در خصوص بهبود فضای فیزیکی و بهداشتی و افزایش امکانات نمازخانه‌های خود اقدام جدی به عمل آورده و تلاش نمایند تا ضمن هماهنگی بیشتر با امامان جماعت، نماز به طور مرتب برگزار گردد و زمان‌هایی که امام جماعت حضور ندارد، از فرد مناسبی به عنوان جایگزین استفاده نمایند.

واژه‌های کلیدی: نماز جماعت، عوامل ترغیب کننده، دانشجویان، کارکنان، دانشکده پرستاری

^{۱*} - مری عضو هیأت علمی گروه روانپرستاری و بهداشت روان دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران (نویسنده مسئول)
تلفن: ۰۳۹۱۵۲۲۵۹۰، دورنگار: ۰۳۹۱۵۲۲۸۴۹۷، پست الکترونیک: shibonraf@yahoo.com

^۲ - دانشیار گروه پزشکی اجتماعی مرکز تحقیقات تعیین کننده‌های اجتماعی سلامت دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران.

^۳ - مری عضو هیأت علمی گروه داخلی جراحی دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران.

^۴ - مری عضو هیأت علمی گروه معارف اسلامی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران.

^۵ - مری عضو هیأت علمی گروه بهداشت جامعه دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران.

مقدمه

در دین مبین اسلام به برپایی نماز تأکید فراوان شده است. خداوند تبارک و تعالی در قرآن مجید چنین می فرماید: "وَأَقِمُّ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ" نماز را به پادار که همانا نماز، اهلش را از هر کار زشت و ناپسندی باز می دارد [۱]. حضرت رسول اکرم (ص) نیز فرموده اند: إِنَّ عَمُودَ الدِّينِ الصَّلَاةُ (همانا ستون دین نماز است) [۲].

امام خمینی (ره) در صحیفه نور می فرماید: در اسلام از نماز هیچ فریضه ای بالاتر نیست... نماز یک کارخانه انسان سازی است. نماز خوب، فحشاء و منکر را از امتی بیرون می کند [۳]. نماز و نیایش، ارتباط صمیمانه ای است میان انسان و خدا، آفریده و آفریدگار، تسلی بخش و آرامش گر دل های مضطرب و خسته و به ستوه آمده و مایه صفای باطن و روشنی بخش روان [۴].

گر چه نماز به تعبیری یک امر شخصی مابین فرد و خدای خود تعریف می شود اما تأکیدات قرآن کریم، پیامبر اکرم (ص) و ائمه طاهیرین علیهم السلام در بر پا داشتن نماز جماعت مبین وجود نقش اجتماعی نماز جماعت می باشد.

در اسلام هیچ فریضه ای بالاتر از نماز نیست، ادیان آسمانی دیگر نیز در دعوت به عبادات خدا و دوری از طاغوت با هم متحد بودند و وظایف گوناگون را بر عهده بندگان می نهادند ولی وجه مشترک تمامی آنها، اقامه نماز است. حضرت رسول اکرم (ص) درباره ی زیبایی نماز می فرماید: "به راستی برای هر چیز زینتی است و زینت اسلام نمازهای پنج گانه می باشد، و برای هر چیز صورتی، و صورت دین نماز است. پس در اثر بی توجهی به نماز، صورت دینتان را زشت نشان ندهید" [۵]. نماز یک عبادت و مهمترین رکن در اسلام محسوب شده که با حرکات متنوعی از ایستادن، رکوع، سجده، و تشهد همراه است که باید در یک محیط ساکت و با تمرکز و آرامش انجام گیرد هر چند که تأثیرات معنوی نماز به عنوان یک فعالیت مذهبی برای همگان، به ویژه اندیشمندان اسلامی قابل تأیید و تثبیت است اما از نماز، می توان به عنوان یک فعالیت حرکتی و فیزیکی هم نام برد که جوانب سلامت جسمی آن آشکار گردیده است [۶]. در مطالعه ای بر روی ۶۰ بیمار بزرگسال در بیمارستان زنان Brigham میزان سلامت با سطح مذهبی

افراد مورد ارزیابی قرار گرفت و مشخص شد بالا بودن سلامت روانی نمونه ها با بجا آوردن نماز، رابطه معنی دار مستقیم دارد هم چنین میزان سلامت جسمی در نمازگزاران بالاتر از افراد غیر نمازگزار بود هر چند که اختلاف آماری معنی دار گزارش نشده بود [۷].

در این پژوهش به آثار مثبت نماز جماعت پرداخته شده تا با شناسایی آن ها در جهت تقویتشان تلاش شود. نتایج مطالعات نشان می دهند که نماز جماعت دارای کارکردهای متعدد فردی، اجتماعی، سیاسی، روان شناختی و... است. مهم ترین کارکرد نماز جماعت، یاد خدا همراه با مؤمنان دیگر و برخورداری از ثواب مضاعف نماز می باشد. پیامبر اکرم (ص) می فرماید: «اگر تعداد نمازگزاران صفوف جماعت از ۱۰ نفر فراتر رود، پاداش هر رکعت آن، آن قدر زیاد می گردد که نمی توان آن را ثبت نمود و پاداش آن فقط در خور محاسبه ذات بیکران الهی است (پرستش آگاهانه). از کارکردهای مهم دیگر نماز جماعت، ایجاد روحیه تعاون در نمازگزاران می باشد که خود می تواند در ایجاد سلامت عمومی مؤثر باشد. پیامبر اکرم (ص) نیز بر رسیدگی و آگاهی از مشکلات مؤمنین تأکید دارند و نماز جماعت مهم ترین راه برای آگاه شدن از امور مسلمانان می باشد [۸].

دانشجو، محور دانشگاه و دانشگاه، زمینه ساز رشد و بالندگی است و دانشجویان زمانی می توانند در پیشبرد اهداف آموزشی و تربیتی موفق باشند که از سلامت عمومی لازم برخوردار باشند و دستمایه اصلی دستیابی به سلامت عمومی، گسترش و ترویج معنویت و مذهب و به خصوص جنبه عملی دین، یعنی نماز می باشد.

در همین راستا ستوده و مهدوی نژاد در مطالعه خود ۲۰۰ دانشجوی دانشگاه اصفهان را (۱۰۰ نفر پسر و ۱۰۰ نفر دختر)، مورد بررسی قرار دادند. آزمودنی ها به صورت مساوی در دو گروه شرکت کننده در نماز جماعت (شامل ۵۰ نفر مذکر و ۵۰ نفر مؤنث) و عدم شرکت در نماز جماعت (شامل ۵۰ نفر مذکر و ۵۰ نفر مؤنث) مورد مطالعه قرار گرفتند. در بین دانشجویان گروه کنترل (عدم شرکت در نماز جماعت)، ۲۱ نفر دارای اختلالات روانی بودند. شیوع این اختلالات در دانشجویان مؤنث ۲۵٪ و در بین دانشجویان مذکر ۱۸٪ بود.

کارکنان دانشکده مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد تا ضمن کسب اطلاعات لازم و مشخص شدن عوامل ترغیب کننده شرکت در نماز جماعت، نسبت به افزایش این عوامل و رونق بخشی بیشتر به این فریضه مهم، گام برداریم.

مواد و روش ها

در این پژوهش توصیفی، تعداد ۲۱۶ دانشجو و ۳۶ نفر از کارکنان دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی از بین ۷۰۰ نفر دانشجو و کارمند شاغل در دانشکده انتخاب شدند. ابزار جمع آوری اطلاعات شامل دو پرسشنامه در خصوص اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، رشته تحصیلی، مذهب، میزان تحصیلات و...) و پرسشنامه شرکت در نماز جماعت از دیدگاه دانشجویان و کارکنان دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی بود. ضریب روایی تک تک سؤالات بین ۱ تا ۰/۸ به دست آمد. برای تعیین پایایی ابزار، از روش ثبات درونی و محاسبه ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و ضریب به دست آمده ۰/۶ بود. پس از تعیین حجم نمونه، پرسشنامه‌ها بین واحدهای پژوهش توزیع و ضمن توضیحات لازم، پس از تکمیل جمع آوری گردید.

جمعیت مورد بررسی شامل کلیه کارکنان دانشکده و دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی در سال ۱۳۸۹ بود. رشته تحصیلی این دانشجویان عبارت است از: پرستاری، مامایی، اتاق عمل، علوم آزمایشگاهی، هوشبری، رادیولوژی و فوریت‌های پزشکی.

با توجه به تعداد دانشجویان و کارکنان شاغل در دانشکده پرستاری و مامایی که حدود ۷۰۰ نفر می باشند و با توجه به زمان و امکانات و منابع موجود تیم تحقیق تصمیم گرفت که میزان ۵۰٪ از گروه هدف را وارد مطالعه نماید که به روش در دسترس، پرسشنامه‌ها بین ۳۵۰ نفر توزیع گردید اما در نهایت تعداد ۲۵۲ نفر (۲۱۶ دانشجو و ۳۶ کارمند) آن‌ها را عودت دادند.

پس از جمع آوری داده‌ها، ابتدا اطلاعات وارد نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ شد و سپس با استفاده از آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

با بررسی زیر گروه‌های آزمون سلامت عمومی، مشخص شد که میانگین نمرات دانشجویان در نشانه‌های جسمانی ۷/۲، اضطراب ۷/۹، عملکرد اجتماعی ۸/۴ و افسردگی ۴/۸ بود. در گروه شرکت کنندگان در نماز جماعت، ۱۶ نفر دارای اختلال روانی بودند. شیوع این اختلالات در دانشجویان مونث ۱۹٪ و در بین دانشجویان مذکر ۱۴٪ بود. در مقایسه نتایج با تحقیقات گفته شده در سطر بالا، میزان اختلال روانی در دانشجویان شرکت کننده در نماز جماعت کمتر از جمعیت عمومی می باشد [۹].

در مطالعه‌ای با عنوان بررسی رابطه بین اقامه‌ی نماز و بهداشت روان کارکنان دانشگاه علوم پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه در سال ۱۳۸۵ که توسط باوندپور انجام گرفت، یافته‌ها نشان داد که بین اقامه‌ی نماز و مشخصات دموگرافیک رابطه معنی داری وجود نداشت و آمار گرایش نسبت به اقامه‌ی نماز در بین خانم‌ها نسبت به آقایان به طور معنی داری بیشتر بود. از سوی دیگر، بین اقامه‌ی نماز و کاهش اضطراب و افسردگی رابطه معنی داری دیده شد. به عبارت دیگر، با اقامه‌ی صحیح نماز، میانگین نمرات افسردگی کاهش می یافت و به طور کلی، بین خواندن نماز و بهداشت روان افراد، ارتباط معنی دار بود [۱۰].

نفیسی و دیانت در مطالعه‌ای در سال ۱۳۸۰ گزارش کردند که کارمندان، اعضای هیأت علمی و دانشجویان خواندن نماز اول وقت را ترجیح می دهند و مردان بیش از زنان در نماز جماعت شرکت دارند. بیش از ۲۵٪ پاسخگویان در ماه‌های رمضان و محرم و صفر به مسجد می رفتند و حدود ۲۵٪ هم در تمام ایام سال تحصیلی در مسجد حضور داشتند [۱۱].

علی رغم مزایای زیادی که برای برپایی نماز جماعت مطرح است، متأسفانه برخی از دانشجویان و کارکنان در حالی که معنی برای شرکت در نماز جماعت ندارند، از این فریضه بسیار گران بها بهره‌ای نمی برند. در صورتی که تقریباً تمام دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، امکانات لازم را برای برپایی نماز جماعت فراهم نموده و فعالیت‌های آموزشی و اداری نیز در وقت نماز متوقف می باشد.

بر همین اساس، در این پژوهش سعی شد که عوامل ترغیب کننده شرکت در نماز جماعت در بین دانشجویان و

نتایج

از بین دانشجویان، ۷۸/۲٪ و از بین کارکنان، ۶۹/۴٪ مؤنث بودند. دانشجویان رادیولوژی ۱۹/۴٪ از دانشجویان شرکت کننده در این طرح را تشکیل می دادند کمترین درصد ۶/۵٪ مربوط به دانشجویان رشته فوریت های پزشکی بود (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱: میزان فراوانی مطلق و نسبی دانشجویان

شرکت کننده در طرح بر اساس رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	تعداد (درصد)
رادیولوژی	۴۲ (۱۹/۴)
پرستاری	۴۰ (۱۸/۵)
هوشبری	۳۹ (۱۸/۱)
اتاق عمل	۲۹ (۱۳/۴)
مامایی	۲۶ (۱۲)
علوم آزمایشگاهی	۲۶ (۱۲)
فوریت های پزشکی	۱۴ (۶/۵)
جمع	۲۱۶ (۱۰۰)

مدرک تحصیلی، ۳۶/۱٪ از کارکنان دیپلم، ۵/۶٪ فوق دیپلم، ۲۷/۸٪ لیسانس و ۳۰/۵٪ فوق لیسانس و دکترا داشتند (جدول شماره ۲).

۹۶/۳٪ دانشجویان شرکت کننده در این طرح شیعه و ۳/۷٪ اهل سنت بودند. در نهایت مشخص گردید که اغلب دانشجویان به ترتیب عوامل زیر را برای شرکت در نماز جماعت دخیل می دانند:

۱- مرتب برگزار شدن نماز جماعت، ۲- در دسترس بودن وضوخانه و سرویس بهداشتی مناسب و تمیز، ۳- پخش اذان به موقع از بلندگو و رعایت بهداشت نمازخانه، ۴- رعایت بهداشت نمازگزاران، ۵- تعطیل نمودن کلاس ها در زمان نماز، ۶- بهبود فضای فیزیکی نمازخانه، ۷- عدم برگزاری امتحانات در زمان نماز، شرکت استادان و مسئولین در نماز و محبوبیت امام جماعت در بین دانشجویان، ۸- امکانات تهویه ای مناسب

نمازخانه، ۹- وضعیت اعتقادی نمازگزاران، ۱۰- میزان آشنایی با احکام نماز جماعت و محل مناسب برای قراردادن وسایل شخصی، ۱۱- حضور هم کلاسی ها در نماز، ۱۲- روابط صمیمانه با مسئولین و کارکنان دانشکده، ۱۳- طولانی نبودن نماز و عدم اشتغال ذهنی با مسائل دنیوی، ۱۴- خاموش بودن تلفن همراه شرکت کنندگان در نماز، ۱۵- تبلیغ راجع به ثواب شرکت در نماز جماعت، ۱۶- معمم بودن امام جماعت، ۱۷- عدم بحث های درسی در زمان برگزاری نماز، ۱۸- تبلیغ رسانه های گروهی در مورد نماز جماعت، ۱۹- پخش نماز از بلندگو، ۲۰- عدم بحث های سیاسی در زمان نماز، ۲۱- مشارکت امام جماعت در برنامه های آموزشی معارف، ۲۲- عدم سر و صدای اتومبیل، ۲۳- نصب بروشور و تراکت در تبلیغ نماز جماعت و ۲۴- برگزاری فعالیت های فوق برنامه قرآنی و مذهبی در بین دانشجویان (جدول شماره ۲).

اما کارکنان دانشکده این عوامل را به ترتیب برای شرکت در نماز جماعت دخیل دانستند:

۱- رعایت بهداشت نمازگزاران ۲- برگزاری مرتب نماز و رعایت بهداشت نمازخانه ۳- پخش اذان از بلندگو ۴- در دسترس بودن سرویس بهداشتی و محبوبیت و مقبولیت امام جماعت ۵- وجود امکانات در نمازخانه مانند چادر نماز و... و تهویه مناسب ۶- میزان تأثیرگذاری شرکت در نماز جماعت بر عملکرد افراد شرکت کننده ۷- طولانی نبودن نماز و عدم برگزاری جلسه در زمان نماز ۸- آشنایی با احکام نماز ۹- معمم بودن امام جماعت و خاموش بودن تلفن همراه و بهبود فضای فیزیکی نمازخانه ۱۰- تبلیغ در خصوص نماز جماعت ۱۱- تعطیل شدن کار اداری ۱۲- برگزاری جلسات پرسش و پاسخ در خصوص نماز، عدم بحث های اداری و حضور دانشجویان در نماز ۱۳- حضور همکاران در نماز و تشویق و ترغیب جهت شرکت در نماز توسط مسئولین ۱۴- بی سر و صدا بودن مکان نماز و تبلیغ رسانه های گروهی در مورد نماز جماعت ۱۵- پخش نماز از بلندگوی نمازخانه ۱۶- عدم بحث های سیاسی در زمان نماز، برگزاری فوق برنامه های قرآنی و مذهبی در بین کارکنان و نصب بروشور و تراکت های جذاب در تبلیغ نماز جماعت (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی نسبی درجه اهمیت عوامل ترغیب کننده شرکت دانشجویان در نماز جماعت

درجه اهمیت (درصد)			عامل
کم	متوسط	زیاد	
۴/۲	۱۵/۳	۸۰/۵	۱- برگزاری مرتب نماز جماعت
۵/۵	۴۲/۶	۵۱/۹	۲- طولانی نبودن نماز
۵/۱	۲۹/۶	۶۵/۳	۳- بهبود فضای فیزیکی نمازخانه (رنگ، وسایل گرمایشی و سرمایشی، وسعت و...)
۷/۴	۲۵	۶۷/۶	۴- تعطیل نمودن کلاسها در هنگام نماز
۸/۸	۲۶/۴	۶۴/۸	۵- عدم برگزاری امتحان در زمان نماز و بلافاصله پس از آن
۴/۲	۱۹/۹	۷۵/۹	۶- در دسترس بودن سرویس بهداشتی و وضوخانه مناسب و تمیز
۱۱/۶	۳۶/۶	۵۱/۹	۷- عدم اشتغال ذهنی با مسائل دنیوی
۱۳/۹	۴۳/۱	۴۳/۱	۸- عدم بحثهای سیاسی در زمان نماز
۱۵/۳	۳۷/۵	۴۷/۲	۹- عدم بحثهای درسی در زمان نماز
۱۹	۳۰/۶	۵۰/۵	۱۰- خاموش بودن تلفن همراه شرکت کنندگان در نماز
۴/۲	۲۱/۳	۷۴/۵	۱۱- رعایت بهداشت نمازخانه
۳/۲	۲۵/۵	۷۱/۳	۱۲- رعایت بهداشت نمازگزاران
۵/۱	۲۰/۴	۷۴/۵	۱۳- پخش اذان از بلندگو
۵/۱	۲۰/۴	۷۴/۵	۱۴- پخش نماز از بلندگو
۲۱/۸	۳۹/۴	۳۸/۹	۱۵- عدم سر و صدای اتومبیل
۱۶/۲	۲۹/۲	۵۴/۶	۱۶- حضور هم کلاسیها در نماز جماعت
۱۱/۶	۲۳/۶	۶۴/۸	۱۷- شرکت مسئولین و استادان در نماز جماعت
۱۳/۴	۳۷/۵	۴۹/۱	۱۸- تبلیغ در مورد ثواب نماز جماعت (سخنرانی، نصب پوستر و بنر و...)
۱۳/۹	۳۴/۳	۵۱/۹	۱۹- تشویق و ترغیب شرکت در نماز جماعت توسط استادان
۱۴/۸	۵۰	۳۵/۲	۲۰- برگزاری فوق برنامههای قرآنی و مذهبی در بین دانشجویان
۱۵/۸	۴۷/۲	۳۸	۲۱- نصب بروشور و تراکت‌های جذاب در تبلیغ نماز جماعت
۱۴/۸	۴۲/۶	۴۲/۶	۲۲- مشارکت امام جماعت در برنامههای آموزشی معارف
۸/۸	۳۱	۶۰/۲	۲۳- میزان آشنایی با احکام نماز جماعت
۱۰/۲	۲۶/۹	۶۳	۲۴- وضعیت اعتقادی نمازگزاران
۹/۲	۴۴	۴۶/۸	۲۵- تبلیغ رسانه‌های گروهی در مورد نماز جماعت
۶	۳۰/۱	۶۳/۹	۲۶- وجود امکانات نمازخانه (چادر نماز، جاکفشی، مهر تمیز و سالم و...)
۶	۲۶/۴	۶۴/۶	۲۷- امکانات تهویه‌ای مناسب (سیستم‌های خوشبوکننده، دستگاه بخور و...)
۱۰/۶	۲۹/۲	۶۰/۲	۲۸- محل مناسب جهت قرار دادن وسایل شخصی (کیف و...)
۱۲	۳۴/۷	۵۳/۲	۲۹- روابط صمیمانه با مسئولین و کارکنان
۶/۹	۲۸/۲	۶۴/۸	۳۰- محبوبیت امام جماعت در بین دانشجویان
۲۰/۸	۳۱/۵	۴۷/۷	۳۱- معمم بودن امام جماعت

جدول شماره ۳: توزیع فراوانی نسبی درجه اهمیت عوامل ترغیب کننده شرکت کارکنان در نماز جماعت

عامل	درجه اهمیت (درصد)		
	زیاد	متوسط	کم
۱- برگزاری مرتب نماز جماعت	۹۱/۷	۸/۳	۰
۲- طولانی نبودن نماز	۶۳/۹	۳۳/۳	۲/۸
۳- بهبود فضای فیزیکی نمازخانه (رنگ، وسایل گرمایشی و سرمایشی و...)	۵۸/۳	۳۰/۶	۱۱/۱
۴- تعطیل نمودن کار اداری توسط مسئولین در هنگام نماز	۴۴/۵	۳۳/۳	۲۲/۲
۵- عدم برگزاری جلسات اداری در وقت نماز	۶۳/۹	۲۵	۱۱/۱
۶- در دسترس بودن سرویس بهداشتی و وضوخانه تمیز و مناسب	۸۰/۶	۱۹/۴	۰
۷- برگزاری جلسات پرسش و پاسخ در خصوص اهمیت نماز جماعت	۴۱/۷	۳۳/۳	۲۵
۸- عدم بحث های سیاسی در زمان نماز	۳۰/۶	۴۷/۲	۲۲/۲
۹- عدم بحث های اداری و مالی در زمان نماز	۴۱/۷	۳۳/۳	۲۵
۱۰- خاموش بودن تلفن همراه شرکت کنندگان در نماز	۵۸/۳	۳۳/۳	۸/۳
۱۱- رعایت بهداشت نمازخانه	۹۱/۷	۸/۳	۰
۱۲- رعایت بهداشت نمازگزاران	۹۴/۴	۵/۶	۰
۱۳- پخش اذان از بلندگو	۸۶/۱	۱۱/۱	۲/۸
۱۴- پخش نماز از بلندگو	۳۳/۳	۴۴/۵	۲۲/۲
۱۵- عدم سرو صدای اتومبیل	۳۶/۱	۳۸/۹	۲۵
۱۶- حضور هم کاران در نماز جماعت	۳۸/۹	۳۸/۹	۲۲/۲
۱۷- شرکت مسئولین در نماز جماعت	۳۸/۹	۳۶/۱	۲۵
۱۸- تبلیغ در مورد ثواب نماز جماعت	۵۵/۶	۲۵	۱۹/۴
۱۹- تشویق و ترغیب توسط مسئولین	۳۸/۹	۳۸/۹	۲۲/۲
۲۰- برگزاری فوق برنامه های قرآنی و مذهبی در بین کارمندان	۲۵	۵۲/۸	۲۲/۲
۲۱- نصب بروشور و تراکت های جذاب در تبلیغ نماز جماعت	۲۵	۵۲/۸	۲۲/۲
۲۲- معمم بودن امام جماعت	۵۸/۳	۲۷/۸	۱۳/۹
۲۳- میزان آشنایی با احکام نماز جماعت	۶۱/۱	۳۳/۳	۵/۶
۲۴- وضعیت اعتقادی نمازگزاران	۵۲/۸	۳۸/۹	۸/۳
۲۵- تبلیغ رسانه های گروهی در مورد نماز جماعت	۳۶/۱	۴۴/۴	۱۹/۴
۲۶- وجود امکانات نماز خانه (چادر نماز، جاکفشی، مهر تمیز و سالم، فرش، پرده، و...)	۷۷/۸	۱۶/۷	۵/۶
۲۷- حضور دانشجویان در نماز جماعت	۴۱/۷	۴۱/۷	۱۶/۶
۲۸- امکانات تهویه ای مناسب (سیستم های خوش بوکننده، دستگاه بخور و...)	۷۵	۲۲/۲	۲/۸
۲۹- محبوبیت و مقبولیت امام جماعت	۸۰/۶	۱۹/۴	۰
۳۰- میزان تأثیرگذاری شرکت در نماز جماعت بر عملکرد افراد شرکت کننده	۶۶/۷	۲۷/۸	۵/۵

بحث

مسجد است. امام جماعت مسجد باید ویژگی‌های زیر را داشته باشد:

الف- آگاهی و شناخت کامل به متون دینی و فقهی.

ب- ایمان و باورداشت نسبت به عقاید و گفتارهای خود.

ج- عامل بودن به احکام شرعی و اخلاقیات

د- اخلاق خوش و انس با جوانان. امروزه بیرون آوردن جوانان از محیط بسته خانه و جذب آنها به بطن جریانات اجتماعی و دینی برای فعالین محلات و از جمله وعاظ مساجد از مهم‌ترین کارها به شمار می‌رود تا شاهد جوانان خواب‌آلود و چشم دوخته به صفحه مانیتور رایانه نباشیم. حتی می‌توان این تهدید را به فرصت تبدیل کرد و از این وسایل علیه مقاصد غرب استفاده کرد. این مهم در صورتی عملیاتی می‌شود که مساجد و وعاظ خود را به علوم روز مجهز کرده و تلاش کنند که از همین وسایل برای جذب جوانان استفاده کنند. اما در کنار این عوامل نباید از روش‌های سنتی جلب و جذب غافل بود زیرا فناوری روز غرب فاقد روح و عطوفت است و در بسیاری از موارد کاری که ارتباط چهره به چهره می‌کند این وسایل قادر به انجام آن نیستند. توجه به تأثیر شخصیت امام جماعت بر جوانان نیز موردی قابل ذکر است. اگر امام جماعت گرم و انعطاف‌پذیر باشد و به آرامی رفتار کند، جوانان هم احساساتشان را بیشتر بیان می‌کنند و به راحتی در فعالیت‌های مساجد شرکت کرده و احساس استقلال می‌کنند. در جوانانی که انگیزه درونی و اعتقادات مذهبی کم است، اگر روابط امام جماعت با آنها همراه با گرمی و پذیرش جوانان به عنوان انسانی با ارزش و شخصیت دادن به آنان باشد، می‌تواند اثرات سازنده‌ای در قوی کردن اعتقادات داشته باشد [۱۳].

در حدیث معروفی که پیامبر اکرم (ص) از جبرئیل نقل کرده‌اند، می‌فرمایند: خداوند متعال وعده داده است که اگر عدد حاضران در نماز جماعت بیش از ده نفر باشد، اگر تمام دریاها مرکب و درخت‌ها قلم و جن و انس و ملائکه نویسنده شوند، نتوانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند [۱۴].

همچنین امام باقر (ع) از امیرالمؤمنین (ع) نقل می‌فرمایند: من سمع النداء فلم یجبه من غیر علیه فلا صلاة له. هر که صدای اذان جماعت را بشنود و بدون هیچ عذری اجابت نکند

در پژوهش حاضر اغلب قریب به اتفاق دانشجویان و کارمندان به ضرورت برپایی نماز اذعان داشتند. در همین مورد علمای دینی تأکیدات زیادی دارند. از جمله می‌توان به دیدگاه مقام معظم رهبری درباره نماز اشاره نمود: نماز و نیایش، ارتباط صمیمانه‌ای است میان انسان و خدا، آفریده و آفریدگار، تسلی-بخش و آرامش‌گر دل‌های مضطرب و خسته و به ستوه آمده و مایه صفای باطن و روشنی‌بخش روان است، پیمان و انگیزه تحرک و بسیج و آمادگی است. برنامه‌ای است برای باز یافتن و آن گاه ساختن خویش و کوتاه سخن رابطه و استفاضه‌ای مداوم است با سرچشمه و پدیدآورنده همه نیکی‌ها یعنی خدا [۴].

قرائت نماز یک موضوع شخصی است اما بر اساس تأکیدات قرآن کریم و بزرگان دین مبین اسلام در بر پا داشتن آن به صورت جماعت، وجود نقش اجتماعی نماز بیشتر مشخص می‌گردد.

از سوی دیگر از آنجا که شکل اصلی نماز به استناد جمع بودن افعال سوره مبارکه حمد که قرائت آن برای هر نماز لازم است به صورت جماعت باشد، تأکید فراوان اهل بیت علیهم السلام، اهمیت آن را بیش از پیش آشکار می‌نماید.

امام رضا علیه السلام فرمودند: "انما جعلت الجماعة لئلا یکون الاخلاص و التوحید و الاسلام و العبادة لله الا ظاهرا مشکوفا مشهورا." علت تشریح نماز جماعت آن است که اسلام و توحید و بندگی و اخلاص به خداوند متعال در معرض دید عموم و ظاهر و مشهور در میان مردم باشد [۱۲].

همچنین پیامبر اسلام (ص) فرمودند: صلاة الجماعة افضل من صلاة الفرد بخمس و عشرين درجة. یعنی فضیلت نماز جماعت بیست و پنج برابر نماز فرادا می‌باشد [۱۲].

مورد دیگری که کارکنان و دانشجویان به آن تأکید داشته‌اند محبوبیت و مقبولیت امام جماعت است. در همین رابطه کانون فرهنگی و هنری سفینه النجاه می‌نویسد:

یکی از ارکان مهم مسجد در جذب جوانان، امام جماعت است که در جهت دادن فعالیت‌ها مؤثر است. امام جماعت به عنوان کانون مرکزی ارتباطات در مسجد مورد توجه همه مراجعین

نماز ندارد (ارزش معنوی ندارد اگرچه به آن موظف است) [۱۲].

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش، دانشکده‌ها باید در خصوص بهبود فضای فیزیکی و بهداشتی و افزایش امکانات نمازخانه های خود اقدام جدی به عمل آورده و تلاش نمایند تا ضمن هماهنگی بیشتر با امامان جماعت، منابع

نماز به طور مرتب برگزار گردد و زمان‌هایی که امام جماعت حضور ندارد از فرد مناسبی (محبوب و مقبول) به عنوان جایگزین استفاده نمایند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از تمامی کارمندان و دانشجویان عزیزی که در این پژوهش شرکت نمودند، تقدیر و تشکر می نمایند.

- 1- Quran. Ankaboot sooreh. 45th aayah.
- 2-Mohammadi ray shahri M. Mizanolhekme. 5th Ed: 375.
- 3-Aayatollah Khomeini R, sahifeh noor. 12th:148.
- 4- Ayatollah Khameneie A. From depth of prayer R I PDF Company.1971: 7-12.
- 5- Ali javad m. prayer importance. Student Seminar Proceedings, Institute of Culture: 234.
- 6- Reza MF, Urakami Y, Mano Y. Evaluation of a new physical exercise taken from salat (prayer) as a short-duration and frequent physical activity in the rehabilitation of geriatric and disabled patients. Ann Saudi Med. 2002 May-Jul; 22(3-4):177-180.
- 7-Salih Y. The Effects of Prayer on Muslim patients' Well-Being. Available on web site: <http://hdl.handle.net/2144/40>
- 8- Gharaati M. One Beam of prayer Secrets . Press cultural center of Koran courses. Tehran, 2004.
- 9- Sotodeh N, Mahdavinejad GH. Relation between Participate Jammaat Prayer and general health. Representative of the Supreme Leader in the Medical Sciences, Semnan, Supreme Headquarters Site prayer, 2009.
- 10- Bavand poor K. Relation between Participate Jammaat Prayer and Mental health staff and the Islamic Azad University, Kermanshah University of Medical Sciences. 2006:114.
- 11- Nafisi H, Dianat M. analyze the role of prayer in academia. Selected Proceedings of the Eleventh National Prayer Summit, Summit National Prayer permanent secretariat. Tehran, Headquarters of prayer, 2001:37-46.
- 12- Horr Ameli, Vasyel-Alshieh. Translated by Ali Afrasyabi. 5th Edition: 372-375.
- 13- Available on website: www.k-safinatonejat.blogfa.com/post-9.aspx
- 14- Taba tabaei Yazdi SMK, Orvatol-Alvosgha. The first ED. Taha Jammaah Section.

Jamaat prayer encouraging factors from view points of students and staff of Nursing, Midwifery and paramedic faculty of Rafsanjan in 2010

Ansari A^{1*}, Vazirinejad R², Rafiee Gh³, Dayyani S⁴, Negahban T⁵

1. Academic Member, Department of Psychiatric & Mental Health Nursing; Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran. (Corresponding Author) E-mail: shibonraf@Yahoo.com tel: 0391 5228297
2. Associate Professor in Epidemiology social interminents heaths, ipesearch center; Rafsanjan University of medical Sciences, Rafsanjan Iran.
3. Academic Member, Department of Medical Surgical Nursing; Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran.
4. Academic Member, Department of Islamic Studies; Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran.
5. Academic Member, Department of Social Health Nursing; Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran.

Background and Objective: Studies showed that the jamaat prayer have individual, social, political, psychological and other functions. The most important function of prayer, remember God with other believers to worship and enjoy the doubled rewards. thus in this study we tried to assess the Jamaat prayer encouraging factors regarding the viewpoints of students and staff of Nursing, Midwifery and Paramedic Faculty of Rafsanjan University of Medical sciences, to obtain necessary information about these factors and to promote prosperity of them and more to divine obligation.

Material and Methods: In this descriptive study, we enrolled all of student and saff of Nursing, Midwifery and paramedic faculty of Rafsanjan University of Medical sciences. Study was performed in 2010 the study participants were 252 person and the sampling was conveniencely. The data were collected by a Questionnaire that its validity and reliability was approved. Data were analyzed by SPSS software version 16 and descriptive tests.

Results: The numbers of students and staffs were 216 and 36 people, respectively 78.2% of students and 69.4% of staff was female, respectively. Most of people who participated in the study were strongly agree with regular prayer program, the availability of appropriate health services and cleaning of mosque, prayer speaker during praying time and consideration of personal hygiene by worshipers.

Conclusion: Based on the results of present study, schools should improve physical environment and hygiene of its mosque and increase their equipment.

Keywords: Jamaat prayer, Encouraging factors, Students, Staff, Nursing, Midwifery and paramedic faculty of Rafsanjan